

'We zitten in een twilight-zone tussen oud en nieuw'

RIK COOLSAET, professor internationale politiek

DRIES BERVOET

Professor Rik Coolsaet maakt zich steeds meer zorgen over de grote mondiale uitdagingen die als een etterende wonde al maar verder ontsteken, terwijl de dokter toekijkt. 'Toch verwijt ik onze politieke leiders geen gebrek aan daadkracht of leiderschap. Ze moeten gewoon zoveel branden blussen dat er geen tijd meer overblijft om het groeiende aantal grensoverschrijdende problemen op lange termijn aan te pakken. De wereldleiders weten best wat hun prioriteiten eigenlijk zouden moeten zijn: de hervorming van het financieel systeem, de hoge energie- en voedselprijzen, het klimaat, het milieu, het armoedevraagstuk. Alleen komt er bijna niets van in huis. Ik begrijp waarom het zo moeilijk is de dingen in beweging te brengen, maar het kan catastrofale gevolgen hebben.'

Moeten we niet wat strenger zijn voor onze politici?

Rik Coolsaet: 'Ik vind van niet. De Franse president Sarkozy wilde de hervorming van het financieel systeem echt op de agenda zetten van de G20 in Cannes, maar hij werd ingehaald door de Griekse toestand. En Barack Obama is in 2008 tot president van de VS verkozen met een programma van multilateralisme en internationale samenwerking. Toen had ik het gevoel dat er eindelijk weer een chauffeur aan het stuur zat. Drie jaar later heeft Obama zich volledig klemgereden in een bloederige binnenlandse strijd met de Republikeinen over de gezondheidszorg en het schuldenplafond. Obama kan daar weinig aan doen, maar voor de wereldpolitiek is het wel een klein drama. Zonder sterke piloten in de cockpit is de wereld een speelbal

'Zonder piloot in de cockpit is de wereld een speelbal van conflicterende lokale belangen. Dat is ronduit gevaarlijk.'

van conflicterende lokale belangen. En dat is ronduit gevaarlijk. De VS slagen er bijvoorbeeld niet meer in de Israël en Palestijnen samen om de tafel te dwingen. Ook in de rest van het Midden-Oosten kunnen verschillende rivaliserende landen en facties zich als echte 'free agents' gedragen, waardoor het Arabische kruisvat alleen maar explosiever wordt. Net nu de regio zijn meest onstabiele periode in decennia beleeft. Ik zeg niet dat de Amerikanen de politieagent van de wereld moeten blijven spelen - door het kantelende internationale machtsevenwicht kunnen ze dat ook niet meer - maar er moeten wel machtige spelers zijn die het internationale verkeer regelen. Er is niemand die de internationale stabiliteit kan of wil garanderen.'

Zijn ongelukken onvermijdelijk?

Coolsaet: 'Grote conflicten kunnen altijd ontijdend worden, zoals sinds de jaren 50 bewezen is. Maar de bom kan ook afgaan, wat in de eerste helft van de 20ste eeuw twee keer gebeurd is. We zit-

ten in een soort twilightzone tussen een oud systeem van global governance dat na WO II ontstaan is en een nieuw systeem dat de grote mondiale uitdagingen van de 21ste eeuw aankan. De wereld heeft een nieuw Bretton Woods (waar een groep van landen in 1944 hun onderlinge economische relaties vastlegden, red.) nodig. De afgelopen 20 jaar is er een versnelling van de globalisering geweest. Die creëert niet alleen spanningen en competitie tussen westerse landen, nieuw is dat ook groeilanden als China, India en Brazilië hun plek onder de zon opeisen. Met extra volatiliteit tot gevolg. Onze structuren zijn niet meer aangepast aan de 21ste-eeuwse samenleving. Dat zie je ook op nationaal vlak.'

Hoezo?

Coolsaet: 'Politieke partijen functioneren nog altijd volgens de samenstelling van de 19de-eeuwse samenleving. Die bestond uit een kleine elite, een kleine middenklasse en een groot proletariaat. Vandaag bestaan samenlevingen, niet alleen in het Westen trouwens, voor 60 tot 80 procent uit middenklassers. Uiteraard is die breder wordende middenklasse erg verscheiden. Het partijpolitieke landschap vertaalt die klassenloze gelaagdheid van onze samenleving onvoldoende. Dat is de reden waarom geen enkele partij erin slaagt legitieme eisen van bewegingen zoals de indignados te vertalen in concrete oplossingen. Veel burgers uit de middenklasse zijn nochtans vragende partij voor een nieuw sociaal contract die een groei van individuele rijkdom koppelt aan collectieve solidariteit. Dat lukte ons tot in de jaren 70, maar sindsdien is de stijging van de inkomensongelijkheid niet meer gestopt. Samenlevingen die daar geen remedie voor vinden, zullen kwetsbaar zijn voor populisten.'